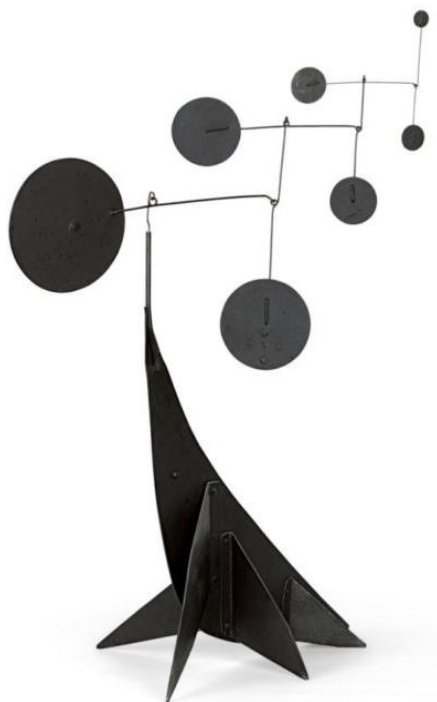

ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI ÁG

FELADATLAPOK

TANULÁSI ESZKÖZ
11-13 ÉVES TANULÓK SZÁMÁRA
5-6 ÉVFOLYAM

Írta és szerkesztette:
BARANYAI ZOLTÁNNÉ
a vizuális nevelés országos szakértője

Részletek a Rajz és vizuális kultúra tanulási eszköz feladataiból

Lektorálta:
DR. CSONKA CSABÁNÉ
PÁZMÁNY ÁGNES
VÖLGYESI ATTILÁNÉ

Számítógépes tipográfia:
BARANYAI ATTILA

Bevezető

Kedves Tanulók!

Eddigi tanulmányaitok során már megtapasztalhattátok, hogy a vizuális művészet eszköztára alkalmas arra, hogy élményeiteket, fantáziaképeiteket, gondolataitokat síkon vagy térben, képző- vagy alkalmazott művészeti, fotó- vagy videóművészeti, illetve tárgyalkotó eszközökkel kifejezzétek.

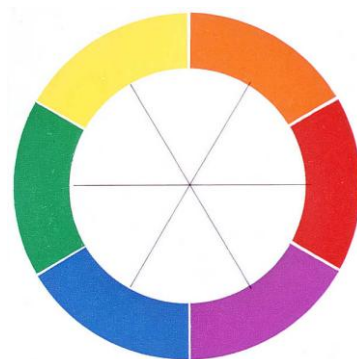
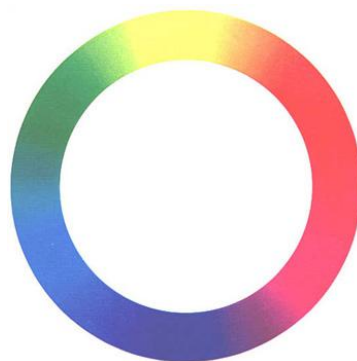
A megismert formák játékos átírásával tárgyakat, díszítményeket terveztek.

A művészeti élményeiteket festményekben, plasztikákban rögzítettétek. A különböző eseményeket illusztráció jellegű vagy életképszerű alkotásokkal örökítettétek meg.

Most a digitális rendszerű művészeti távoktatás keretében ezt a megismert, kifejező munkát fogjuk tovább folytatni, úgy, hogy az egyéni kifejezési igényetek, elképzelések még nagyobb teret nyerhet.

A feladatlapgyűjtemény inspirációs források, művészeti alkotások felvontatásával segíti elő a sikeres feladatmegoldást.

Johannes Itten: Színkör

A foltok kifejező erejének megismerése Szabályos és szabálytalan színes foltokkal érzelmeink, hangulatok kifejezése

Nézzétek meg az alsó nonfiguratív (konkrét formát nem ábrázoló) alkotást!

Mi a legfontosabb képalkotó, kifejező eszköz ezen a képen?

Próbátok ki egy-két foltképző technikát!

Készítsetek szabálytalan foltokra épülő kompozíciót nedvszívó papírra az ecsetben levő színes festékcseppek felszívásával!

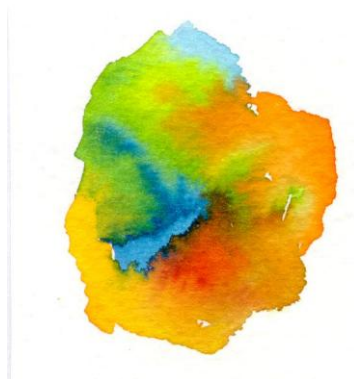
Próbáljátok ki, hogy milyen foltok keletkeznek akkor, ha a szabályos rendszerben összehajtogatott papírzsebkendő éleit vagy csúcsait a színes festékbe (feloldott vízfestékbe, felfőzött ruhafestékbe) mártjátok!

Készíthettek szabályos foltokra épülő kompozíciót vízfestékbe vagy temperába mártott ujjbeggyel, dugóval, szivacsdarabkával is.

Hasonlítsátok össze a keletkezett alkotásokat! Melyikkel mit tudnátok kifejezni?

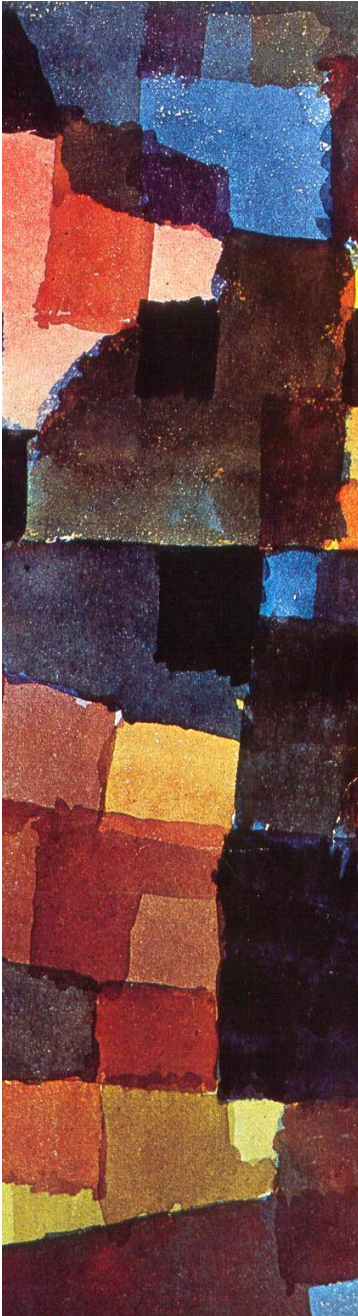
Próbáljátok érzelmeket, hangulatokat megjeleníteni a megismert technika valamelyikével!

Színfoltok; Santomaso: Az aratási idő vörösei és sárgái

A szintani ismeretek számbavétele

Sötét-világos kontrasztra, telt és tört színekre épülő alkotások készítése

Tanulmányaitok során a formákat és a színeket többféle szempont szerint csoportosítottátok.

Röviden idézzétek fel a meglévő szintani ismereteket (főszínek, mellékszínek, telített és telítetlen színek, tört színek, hideg színek, meleg színek, színharmóniák, szíkontrasztok)!

Figyeljétek meg a bemutatott művet! Milyen képalkotó elemekből (milyen formákból, színekből) milyen komponálási elv alapján (ritmus, tér- és kontraszthatás) készült ez a festmény?

A bemutatott alkotáson figyeljétek meg a színek érzelmi- és térhatását! Figyeljétek meg a sötét és világos, a hideg és meleg, a kiegészítő színek egymást erősítő szerepét!

Próbáljatok egyszerű eszközökkel kontraszthatásra épülő színekompozíciókat kialakítani! Pl. Újságokat lapozgatva keressetek két színes képet! Az egyik kép színvilága élénk telt színekre, a másik sötét tört színekre épüljön! A két egyforma méretre, csíkokra vágott képet fűzzétek össze! A fenti technikával egy sötét- világos telt és tört szíkontrasztra épülő kompozíciót kaptok.

Részlet Klee: Térarchitektúra c. művéből.

A vonal formahatároló, figyelemvezető szerepének megfigyelése

Vonal és folthatások képzése

Figyeljétek meg a bemutatott festményt!

Ezen a művön a lendületes, színes vonalaké a főszerep.

A mozgás ritmusára ti is hasonló ecsetrajzokat (kalligráfiákat) vagy csurgatásos technikájú alkotásokat készíthettek.

Vonalszerű rajzolatokat másként is ki tudunk alakítani.

Festékezzetek be egy cérnaszálat! Helyezzétek azt egy összehajtott papírlap közé és könnyed mozdulattal húzzátok ki a festékes szálat a lapból! Nyissátok szét a papírt!

Ugye milyen változatos rajzolatú vonalak, milyen sejtelmes színfoltok születtek?

Most kipróbálhatjátok, hogy milyen gazdag a képzelőerőtök!

A cérnanyomatok által képzett foltokba, vonalakba ki, mit lát bele?

A vonal formahatároló, figyelemvezető szerepével próbáljátok a keletkezett vonal- és folthatásokat kiegészíteni, a véletlen hatásokat a kigondolt alkotásba beépíteni!

Részlet Hencze Tamás: Jel c. alkotásából

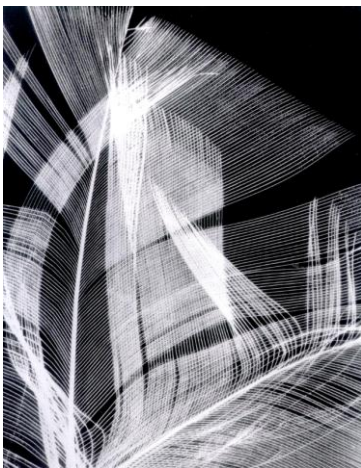
A vonal formaépítő szerepének megismerése Tanulmányrajzok, dekoratív átíratok készítése vonalszerű elemekből felépülő tárgyairól

Az élő és élettelen természetben, az ember által teremtett mesterséges világban számtalan vonalszerű forma, vonalszerű elemekből felépült tárgy található.

A fotogram is egy ilyen képződményről készült.

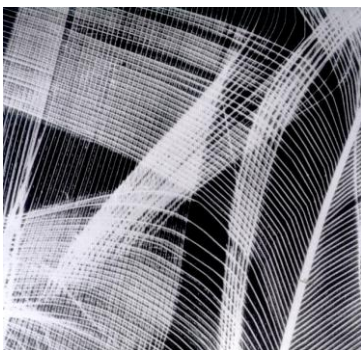
A bemutatott alkotáson figyeljétek meg a vizuális nyelvi elemek (a vonal és folt) értelmező szerepét!

Keressetek a környezetetekben síkszerű, vonalszerű elemekből álló tárgyakat! Figyeljétek meg a tárgy karakterét, felépítését, a fő- és részformák kapcsolódását!

A kiválasztott modellt helyezétek vízszintes vagy függőleges helyzetbe! Figyeljétek meg a látványt!

A forma látszati képe a szemünkhöz való viszonytól, a térbeli helyzettől függ.

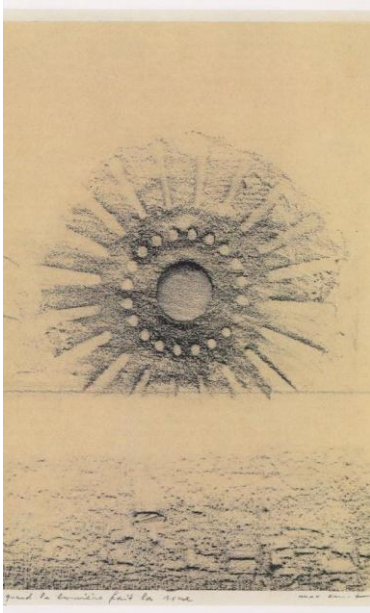

Keresgélő, vázoló vonalakkal fejezzétek ki a választott tárgy arányait, szerkezetét, látványát!

A tanulmányrajzot követően dekoratív átírást is készíthettek, vékonyhegyű tollakkal, garfitceruzával.

Részletek Kalapos László Fotogramjaiból

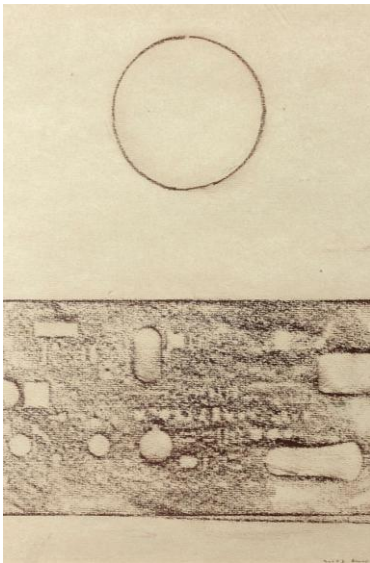
A felület formaképző szerepének megismerése Lenyomatok készítése plasztikus felületekről, Frottázs készítése

A forma felületéről, esetleg szerkezetéről is pontos visszajelzést kaphattok, ha arról lenyomatot illetve frottázst készítesz.

Biztos kipróbáltátok már, hogy dörzsöléssel (sátirozással) át lehet másolni a papír alá helyezett tárgy (pl. pénzdarab, falevél, csipketerítő) rajzolatát, mintázatát.

A 20. században a frottázs modern művészeti eljárássá, önálló technikává vált. A frottázsban a valódi tárgyak felületéről grafitos, festékes dörzsöléssel vett mintázat másolata, vagy nyomata az alkotás szerves részét képezi.

Érdeemes kitalálni, hogy a különböző tárgyokról vett anyagnyomat hogyan egészíthető ki élőlényekké, figurákká, tárgyakká, tájképekké, hogy a nyomatok felhasználásával hogyan lehet vegyes technikájú (tárgnyomatot és egyedi kiegészítést, rajzot tartalmazó), jelentést hordozó illusztratív grafikát létrehozni.

Max Ernst: When Light Cartwheels Frottage
<https://www.arthipo.com/max-ernst-when-light-cartwheels-frottage.html>
Petit Frottage
<https://www.artcurial.com/en/node/1104388>

Különböző helyről származó képelemek összeépítése montázs és kollázs technikával

Alkotást tudunk készíteni úgy is, hogy a különböző helyről származó képeket, képrészleteket a kifejezés érdekében új összefüggésbe helyezzük, összeillesztjük, összemontírozuk. Ez a montázs technika.

A montázst, mint műfajt először a fotóművészet alkalmazta.

A kollázs a montázs technikához hasonlít abban, hogy a mű készítője itt is különböző képelemekből formálja meg az alkotását.

A kollázst készítő azonban valódi anyagokat (pl. papír, fa, textil, fém) és egyéb talált, vagy gyűjtött tárgyakat is beépít a képbe.

Próbáljatok meg a különböző sajtótermékekben található képekből tépéssel, vagy vágással részeket kiemelni, a részeket a kifejezési cél szerint montírozással új szituációba illeszteni, vagy egyéb anyagok felhasználásával, beépítésével kollázst létrehozni.

Próbáljátok meg a körülvevő természetet, vagy az ember alkotta környezetet modellezni ezekkel a hulladékanyagokkal és technikai eljárásokkal.

Georges Braque: Gitár – részlet
<https://hu.pinterest.com/pin/452963674995689598/>

Társasjáték tervezése

Az írott közlés szabályainak értelmezése

A játékhoz utasítás, jelrendszer készítése

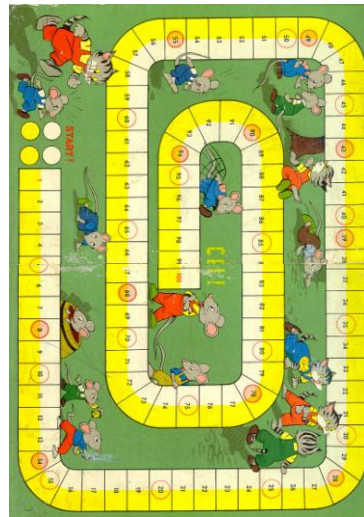
Ünnepre készülődünk. Jó érzés szüleinket, testvérünket meglepni egy magunk készített kis ajándékkal, jó, ha a játékba mindenki bekapcsolódik, ha együtt örül és nevet a család. Vegyétek kézbe a legkedvesebb társasjátékokat! Próbáljátok számba venni annak azon tulajdonságait, amiért szeretitek! Olvassátok el az ismertetőjét, tanulmányozzátok a játék során megkövetelt magatartási, cselekvési megköötéseket (szabályzatot), utasításokat! Értelmezzétek a játék jelrendszerét!

Lepjétek meg a családokat, egy magatok által tervezett társasjátékkal!

A tapasztalatok birtokában próbáljátok olyan társasjátékot készíteni, amely a család valamely közös élményét idézi! Gondoljatok például egy hagyományos családi eseményre (túrászás, állatkerti élmény)! Honnan indultatok, hová jutottatok? Milyen érdekes események történtek közben? Ezeket felidézve, játékosan eltúlozva, izgalmas akadályokkal, jutalmakkal színesítve vidám, személyre szabott játéktáblát, szabály- és jelrendszert készíthettek.

Alkalmazzátok a színek felhívó erejét, a formaredukciót, a jelképezést!

Társasjátékok

Népművészeti alkotások megismerése

A húsvéti tojás szerepe, jelrendszere

Hímes tojás készítése

A tojás világszerte a teremtésmítoszok egyik főszereplője (leggyakrabban a felső héjából az égboltot, alsó héjából a szárazföldet, a fehérjéből a tengereket, sárgájából a Napot keletkeztették).

A tojás az ősi kultúrákban az életet, az öröklét utáni vágyat szimbolizálta, melyet az élet (a vér) színével festettek be.

A későbbi korokban többféle színt használtak, melyek szimbolikus jelentéssel is bírtak. Piros tojást kapott a kedves, kéket a családtag, sárgát a nem kívánt személy. A tojást növényi alapanyagokkal (cserfakéreg, bürök, gubacs, vöröshagyma levél...) színezték. A tojást többnyire a szerencse, a termékenység szimbólumaival (szív, csillag, virág, patkó, gereblye...) díszítették.

A tojásdíszítés egyik módja a tojás „megírása”, írókával való díszítése.

Felnőtt segítségével próbáljátok ki a technikát!

Az íróka vagy gica egy kihegyezett fa rudacska végére illesztett apró kis fémcsőből áll. Mártsátok ezt az eszközt a forró viaszba, és rajzoljátok mintát a megfőtt tojásra! Ha a viaszolt tojást ecetbe helyezitek, a tojáson a lefedett részek természetes színűek maradnak, a többi rész pedig fehéres színű lesz.

Testes tárgyak térbeli helyzetének megfigyelése, nézőpontnak megfelelő ábrázolása

Figyeljétek meg a beállított, bemutatott modelleket!

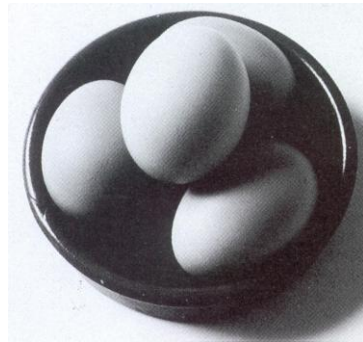
Hogyan jellemeznétek ezeket a tárgyakat?

A tárgyak térbeli helyzetét viszonyítással tudjuk meghatározni.

Ilyen viszonyítási pontok a lejjebb-feljebb, előtte-mögötte, jobbra-balra

A testes tárgy a fény-árnyék hatására válik plasztikussá. A plasztikusságot tónusokkal (a fény-árnyék arányát jelző árnyalatokkal) tudjuk visszaadni.

Figyeljétek meg a tárgyak tömegét, egymáshoz viszonyított helyzetét és próbáljátok a megtapasztalt ismereteket rajzzal visszaadni! Figyeljétek meg a tárgyakon jelentkező fény-árnyék hatásokat!

Ceruzával történő tónusozással adjátok vissza a test plasztikusságát, a megvilágítás hatására keletkező ön és vetett árnyékot!

A tárgyról tus vagy diófafapác rajzot is készíthettek, de érzékeltethetitek a tónusokat monotípiá technikával is.

Ha a főtt tojást a hosszanti és keresztirányú tengely mentén elvágjátok, a formáról hossz- és keresztmetszeti rajzokat tudtok készíteni.

Magyar Képzőművészeti Kiállítás – Győr,
1990 plakát

Hengeres tárgyak ábrázolása

Nézőpontból, megvilágításból adódó látászati elváltozások megfigyelése, ábrázolása

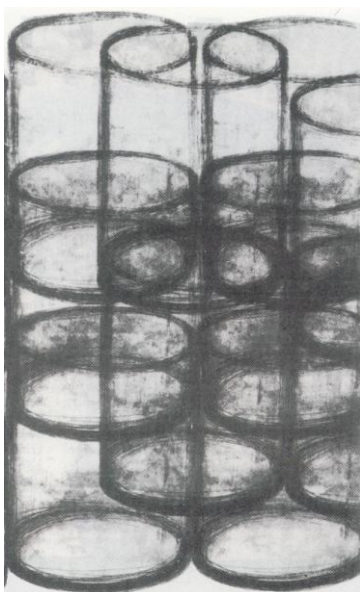

Vegyetek kézbe egy hengeres formájú üvegpooharat!

Emeljétek fel a szemetek magasságáig! Ebben a helyzetben milyen mértani formának látjátok a poharat előlről és oldalról?

Tegyétek le a poharat a földre, és fölülről nézzetek rá! Most milyen mértani formát láttok?

A nézeti (előlnézet, oldalnézet, felülnézet) ábrázolás is ily módon kíván a tárgyról mérethű, kicsinyített képet adni.

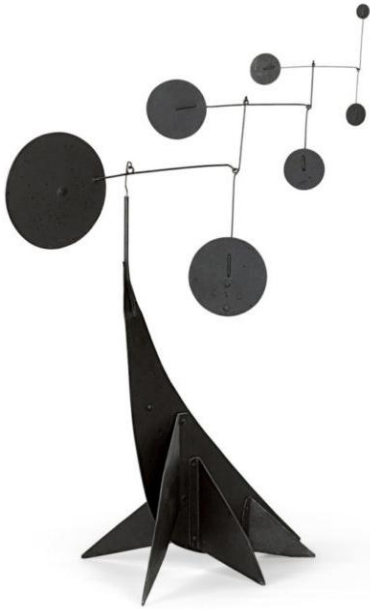
Vegyétek kézbe ismét az üvegpooharat. Függőlegesen tartva a poharat tegyétek mélyen a szemmagasságotok alá, majd szép lassan emeljétek a tárgyat mindig feljebb! Minden mozdulatnál figyeljétek meg a pohár tetején, illetve alján levő körlap látászati elváltozásait!

Hogyan változik a tárgyon jelentkező fény-árnyék hatás, ha jobbról, ha balról, ha előlről, illetve ha hátulról világítjuk meg a tárgyat! Mikor, hol sötétebb vagy világosabb a tárgy, hogyan változik a tárgy síklapra vetett árnyéka, tükörképe?

Rajzoljátok le a megfigyelés során tapasztaltakat?

Vera Liskova: Üvegek - részlet; Faa Balázs: Rajziskola „R.N 152” - részlet

Térképzés, térbeli építmények, **plasztikák, játékok készítése**

A sík két dimenzióval (kiterjedéssel) rendelkezik. Úgy is meghatározhatjuk, hogy hosszúság és szélessége van. A tér három kiterjedésű.

A hosszúságon, szélességen kívül mélységgel is bír.

Síklapokkal terek képezhetők.

Érdeemes kipróbálni, hogy a különböző dobozok síklapból álló rekeszeinek egymásba illesztésével hogyan tudunk zárt és sík tereket, térrendszereket kialakítani. Ezen építmények, szerkezetek folyamatosan átalakíthatók ugyanazon elv alapján, ahogy az építészetben egy fal felhúzásával, vagy lebontásával a nyitott folyosó zárttá változtatható.

A hulladékként megjelenő kartondobozok oldallapjaiból a bemutatott példák alapján bemetszésekkel, a lapok egymásba csúsztatásával, öszszetűzésekkel, miltontkapocs felhasználásával, dróttal, ragasztással stabil térbeli építmények, **plasztikák, mobilszobrok és játékok is készíthetők.**

Alexander Calder: Performing Seal

<https://france-amerique.com/en/alexander-calder-the-mobilization-of-art/>

Eagle

<https://www.phillyvoice.com/alexander-calder-museum-philadelphia-benjamin-franklin-parkway-sculptor-mobiles-lawnton/>